

VANSKELIGHETSGRAD:

“Skal dørene males, må du være innstilt på at lørdag blir en lang dag da de skal grunnes og males første gang – i tillegg til at du også skal frese. Søndag blir til gjengjeld ganske overkommelig.”

FØR DU GÅR I GANG

Materialer

4 mm glass (vurdér å bruke herdet glass) i aktuelle mål

Lister, 12 x 20 mm:

- Ca. 10 meter per dør

Dessuten:

- List, 15 x 70 mm, til å frese etter
- Glassbånd, 2 x 8 mm, 20 meter per dør
- Dykkertspiker, 30 mm
- Trerens (eller salmiakk)
- Sparkelmasse
- Kvistlakk/Grunningsmaling
- Akrylmaling, glans 40

Pris

Cirka 1000 kroner per dør

Spesialverktøy

- Overfres
- Bordsirkelsag

Lørdag 08:00

Kjøp inn lister med omtanke – og unngå kapp

Når du skal kjøpe lister, er det en god idé å ha målt grundig opp først.

Kjøper du lister i lengder som passer til et felt – eller som går opp med et vist antall felt, unngår du unødig kapp.

Sett glass i – og slipp inn lyset

De gamle trehvite fyllingsdørene er verdt å bevare. Derfor blir de frisket opp med maling og nye fyllinger av glass slik at det kommer mer lys inn i rommene.

Mange eldre hus har to små stuer med dører mellom. Ofte gir det mørke kroker. Mange fjerner vegger for at det skal bli lysere, men du kan også velge et mindre drastisk alternativ: Å sette glass i dørene.

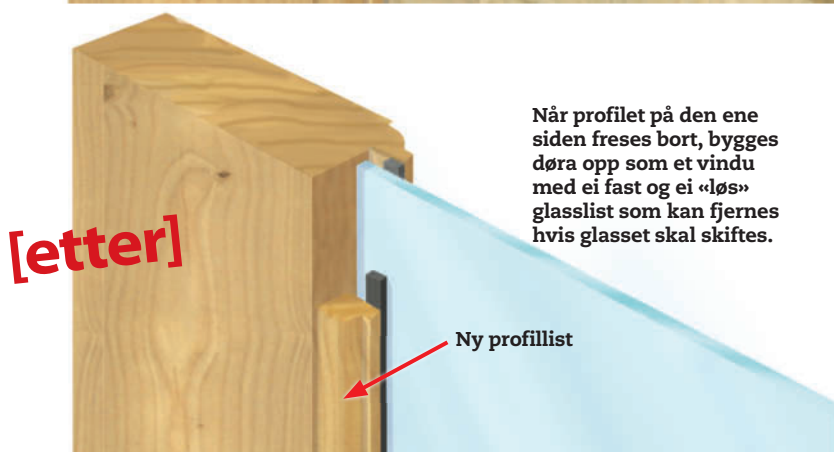
Her er de gamle fyllingsdørene utført i solid håndverk og derfor vel verdt å beholde. Derfor blir de opprinnelige tre-fyllingene skiftet ut med glass, og dørene blir malt hvite – noe som også er med på å gi inntrykk av mer lys. De eksisterende

fyllingene i dørene er ikke limt, men ligger løst i rammetrærne på dørene. Det er bare et spor, eller ei not som fyllingene sitter fast i. Nota freses vekk med en overfres på den ene siden slik at fyllingene kan fjernes og erstattes med glass og ei ny profillist.

Når glasset skal settes i, kan du velge om du vil lage nye profillister selv med en håndoverfres, eller å kjøpe dem ferdige – alt etter hvor fortrolig du er med å bruke overfresen.

[før]

[etter]

Ny profillist

DØRENE

Når du skal velge glass til dørene, bør du velge herdet glass, i alle fall der høyden over gulvet er lavere enn 80 cm. Herdet glass er sterkere og splintrer ikke på samme måte som almindelig glass. Det er dyrere, og du kan heller ikke skjære det til selv.

Hjørnet er nå lyst og vennlig, og det kommer mye lys inn i rommene. De hvitmaltte rammene på dørene passer fint til dørkarmen og lister.

[før]

De trehvite fyllingsdørene slik de så ut før de ble malt og fikk glass. Dette hjørnet i stua var svært mørkt når begge dørene var lukket.

Ferdig på ei helg

Lørdag 09:30

Notfresestålet freser ut fyllingene

Du fjerner fyllingene i dørene med et såkalt notfresestål som bare freser et spor i treet slik at profilista kan fjernes. Skal du frese profilistene selv, kan du bruke et profilfresestål, f.eks. et hulkilfresestål eller et avrundingsfresestål.

Lørdag 13:00

“Straks du har frest ut fyllingene, skal du gå i gang med å grunne dørene. Mens de tørker, kan du utnytte tiden til å frese nye profilister. På slutten av dagen skal dørene males første gang.”

Lørdag 15:00

Velg maling med høy glans til dører

Du bør tenke på at den malinga du velger til dørene, skal være rimelig rengjøringsvennlig fordi den vil bli berørt daglig. Derfor er det en god idé å velge ei maling med en glans på minimum 30 og helt opp til 90 (den høyeste glans av maling) alt etter hvor blankt du liker å ha det. Det fins også maling med en lavere glans (helt ned til 5) som er like rengjøringsvennlig og velegnet til dører hvis du liker matte og refleksfrie overflater bedre enn blanke.

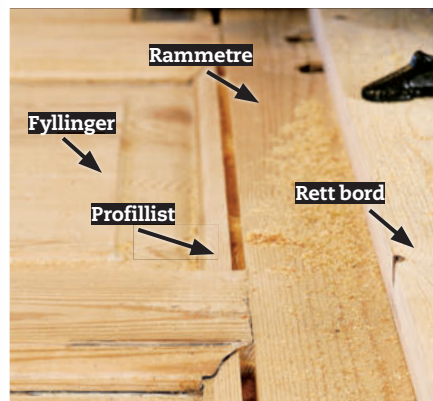
Lørdag

Fres ut fyllingene

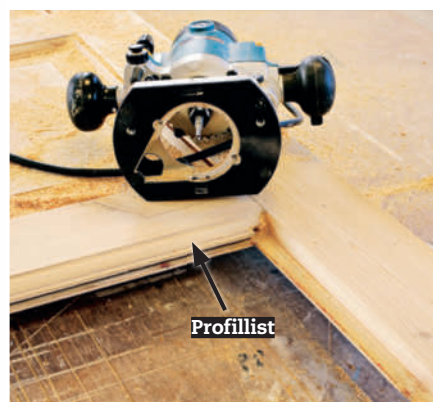
I gamle dører er det normalt frest inn ei not slik at det blir to profiler som ligger rundt fyllingene hele veien. Du skal nå fjerne det ene profilet med en overfres.

Når du freser vekk profilet på den ene siden av døra, kan fyllinga fjernes, og profilet på den motsatte siden kan danne en fals til glasset som skal inn.

De faste profilene ser ut som lister som normalt er plassert 12 cm fra ytterkanten av døra. Det er i denne markeringen, parallelt med rammetreet at fresestålet skal føres. Spenn derfor fast ei rett list her som du kan føre sålen på overfresen etter, slik at du freser helt rett. Her bør du bruke et 6 mm notfresestål.

2 Hold fresen helt opp mot det rette bordet. Tilpass fresedybden slik at du ikke skader profilet på den motsatte siden av dørramma. Her er dybden 20 mm. Fres i flere omganger fra hjørne til hjørne. Gjør det samme på den andre langsiden.

4 Fres vekk den fjerde profilista etter den samme metoden som de øvrige langs det rette bordet. Lista som er igjen er intakt slik at glasset har en kant å hvile på når det skal settes i.

Avstanden mellom bordet og stedet som skal freses, tilsvarer avstanden fra yttersiden av notstålet til kanten på sålen på overfresen.

1 Mål opp hvor du skal plassere bordet du skal frese etter, og spenn det fast med skrutvinger slik at profilene kan freses ut. Her bruker vi ei 15 x 70 mm helt rett list.

3 Fres så langs de vannrette sprossene på døra. Metoden er den samme som på langsiden. Når listene er frest vekk og fjernet på tre sider, kan fyllinga løftes opp og trekkes ut av den fjerde nota.

5 Hjørnene i feltet skjæres fri med et hoggjern. Fresestålet kommer ikke helt inn i hjørnene og etterlater dem runde. Men du kan raskt gjøre dem rettvinklede med et skarpt hoggjern.

Mal dørene

Vil du male dørene, er det nå du skal gjøre det etter at hengslene er tatt av, og glasset ennå ikke er satt i. Da slipper du å dekke til, og kan bare male løs.

Først skal dørene grunnes og sparkles. Før du legger på de siste strøkene med maling, bør du slippe dørene med fint slিপepapir. Gi dem også gjerne en lett mellomsliping mellom de to strøkene. Da unngår du at treet reiser seg og gjør overflata ujevn. Her har vi valgt akrylmaling. Har du som her et rom som virker mørkt, og som du godt kunne tenke deg lysere, er hvit maling et godt valg.

1 Rengjør alle flatene før du begynner å male. Hvis dørene har vært behandlet med olje eller bivoks, må de avfettes grundig med trerens, salmiakk eller et annet lignende rengjøringsmiddel.

2 Dekk de største kvistene med kvistlakk. Selv svært gamle kvister kan svette og gi gjennomslag slik at de blir synlige gjennom malinga etter kort tid. Dette hindrer kvistlakken.

3 Gi dørene grunningsmaling – et tynt, men dekkende lag. La dørene tørke etter anvisningene. Normalt er det 3–4 timer for vannbasert maling og 6–7 timer for oljemaling ved romtemperatur. Husk også å male de nye profillistene.

4 Legg sparkel i små riper, fordypninger og andre skader i døra. De er mer synlige nå etter grunningen enn på den ubehandlede døra. Sparkelmassen tørker på et par timer.

5 Slip døra med fint slípepapir, korn 150–180. Legg så på et strøk maling, her en akrylmaling, glans 40. Glem ikke profillistene som males før de skjæres på skrå. Det andre strøket legger du på søndag morgen.

SLIK LAGER DU NYE PROFILLISTER

Det fins en mengde ulike lister du kan bruke på gamle dører. Ofte kan du kjøpe ferdige lister som minner om de originale profilene. Men du kan også lage dem selv med en overfres. Det kan du gjøre på to måter.

Til begge måtene skal du bruke et avrundingsstål, 8 mm med en passende profil.

ALTERNATIV 1

Fres med avrundingsstålet på begge sider av et 21 mm tykt, høvlet bord. Bordet spennes fast med skrutvinger til en arbeidsbenk.

Innstill bordsirkelsaga på 12 mm, og sag på langs av bordet på begge sidene. Da sager du de nyfreste kantene løs og får lister. Fres nå på begge sider av bordet igjen, og sag løs de nyfreste kantene.

ALTERNATIV 2

Spenn fast ei list til et hjelpebord, her et 21 x 70 mm rett bord. Bordet har tykkelse som det andre slik at freseren står på ei plan flate.

Fres kanten på lista med et 8 mm avrundingsstål. Fres mellom tvingene som så flyttes slik at du kan frese langs hele kanten av bordet.

Lørdag 20
Søndag 21

Ferdig på ei helg

Søndag 08:00

“Du må stå tidlig opp og begynne med å male dørene. Mens malinga tørker, får du fri. For du kan først komme videre når de er helt tørre. Så skal glasset monteres i de nymalte dørene.”

Søndag 11:00

Du kan også skjære til glasset selv

Har du mot til det, kan du skjære til glasset selv. Det krever bare en glasskjærer. Den dyppes i skjæreolje (evt. parafin) før du fører den bortover glasset – det gjør arbeidet lettere. Når du måler opp, skal du huske på å ta hensyn til at skjærehjulet sitter et par mm fra kanten slik at du får målt riktig opp. Pass på at glasset ligger skikkelig fast på et godt underlag, og trekk så glasskjæreren langs et rett bord eller linjal der det skal skjæres. Når du har skåret gjennom glassplata hele veien, skal glasset deles. Det gjør du lettest ved å banke forsiktig med små slag med glasskjæreren på undersiden av glasset til det brekker.

Søndag 16:00

Gummibånd holder ruta på plass

Et selvklebende gummibånd er en viktig detalj når du skal sette glass i dørene. Det hindrer nemlig glasset i å klapre og får det til å sitte helt fast mellom falsen og proffillista. Lista fins i forskjellige farger og tykkelser. Til denne døra passer en tykkelse på 2 mm.

Søndag

Sett i glasset

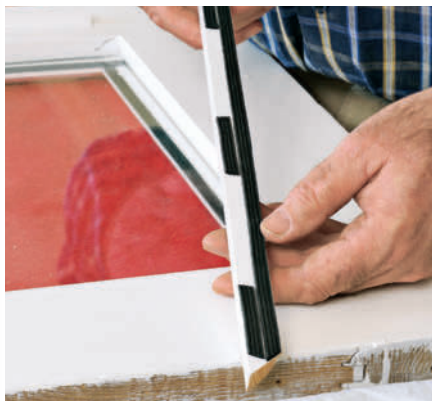
Først skal du male dører og lister med det andre strøket. Begynn med listene slik at du kan få skåret dem på skrå.

Det er lettest å bestille glasset på mål hos glassmesteren. Det krever at du måler nøyaktig opp. Når du måler feltene, skal du være klar over at glasset ikke må sitte i spenn eller klemmes på plass i ramma. Derfor skal glassmålet være 5 mm mindre enn yttermålet på feltene. For å unngå klappende lyder legges ruta inn mellom bløte gummibånd.

De nye proffillistene sages til på lengden og på skrå (45 grader) i begge ender, slik at sammenføyningene i hjørnene blir pene. Listene forsynes med gummibånd og monteres på dørene med dykkertspiker.

1 Sett fast selvklebende gummibånd på falsene i døra. Legg båndet nøyaktig i flukt med øverkanten på listene slik at det ikke blir synlig. I hjørnene skyves båndene så tett sammen som mulig.

3 Sett fast gummibånd på de nye proffillistene. Sett også på små biter gummibånd i flukt med underkanten av lista. Når listene er forholdsvis brede som her, kan de nemlig lett komme på skrå når de settes på plass, men det hindrer glassbåndet.

4 Bor opp i proffillistene med et 1,5 mm bor. Da kan du styre stiftene trygt utenom glasset. Stiftene kan selvsagt slås inn uten at du borer opp, men det krever en sikker hånd.

6 Forsenk hodene på stiftene med en 1 mm dor. Hold godt på døra slik at den ikke smetter unna når du slår.

7 Legg sparkel i sprekke i skråsammenføyningene og i sporene etter stiftene. Flekkmal etterpå. Når det er tørt, monterer du beslagene slik at dørene kan henges på plass.

2 Legg glasset ned i feltene. Lufta mellom ramma og ytterkantene på glasset fordeles så likt som mulig.

Et kraftig
pappstykke
beskytter
glasset.

5 Press profilistene stramt ned mot glasset, og stift dem fast. Legg for eksempel et kraftig pappstykke på glasset som hammeren kan gli på når du slår. Da unngår du å slå ned i glasset.

Med glass i dørene strømmet lyset fra de store vinduene i dagligstua videre inn i spisestua. At dørene har blitt malt hvite, er også med på å gjøre rommet lysere.

“ Det vanskeligste med å sette glass i de gamle fyllingsdørene er fresearbeidet. For å få et fint resultat må overfresen stå på et solid underlag og føres mot et helt rett bord du har spent fast. Det er morsomt å frese sine egne profilerte lister, men du slipper lettere unna om du kjøper ferdige lister som du setter fast glassrutene i døra med.

